

פרשת בראשית תשפ"ג
Rashi's Beginning

In loving memory of Ophir Agassi z"l by his loving family

בראשית פרק א

פרשת בראשית (א) בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים אֶת הַשָּׁמַיִם
וְאֶת הָאָרֶץ : (ב) וְהָאָרֶץ הִיְתָה תְהוֹ וְנָהוּ וְחָשֶׁךְ עַל פְּנֵי
תְהוֹם וְרוּחַ אֱלֹהִים מְרַחֶפֶת עַל פְּנֵי הַמַּיִם : (ג) וַיֵּאמֶר
אֱלֹהִים יְהי אֹר וַיְהי אֹר :

רש"י

(א) **בראשית** - אמר רבי יצחק לא היה צריך להתחיל
[את] התורה אלא (שמות יב ב) מהחודש הזה לכם,
שהיא מצוה ראשונה שנצטוו [בה] ישראל, ומה טעם
פתח בבראשית, משום (תהלים קיא ו) כח מעשיו הגיד
לעמו לתת להם נחלת גוים, שאם יאמרו אומות העולם
לישראל לסטים אתם, שכבשתם ארצות שבעה גוים,

הם אומרים להם כל הארץ של הקדוש ברוך הוא היא, הוא בראה ונתנה לאשר ישר בעיניו, ברצונו נתנה להם וברצונו נטלה
מהם ונתנה לנו : **בראשית ברא** - אין המקרא הזה אומר אלא דרשני, כמו שדרשוהו רבותינו ז"ל בשביל התורה שנקראת
(משלי ח כב) ראשית דרכו, ובשביל ישראל שנקראו (ירמיה ב ג) ראשית תבואתו. ואם באת לפרשו כפשוטו כך פרשהו
בראשית בריאת שמים וארץ והארץ היתה תהו ובהו וחשך ויאמר אלהים יהי אור. ולא בא המקרא להורות סדר הבריאה
לומר שאלו קדמו, שאם בא להורות כך, היה לו לכתוב בראשונה ברא את השמים וגוי, שאין לך ראשית במקרא שאינו דבוק
לתיבה של אחריו, כמו (שם כו א) בראשית ממלכות יהויקים, (בראשית י י) ראשית ממלכתו, (דברים יח ד) ראשית דגנך, אף
כאן אתה אומר בראשית ברא אלהים וגוי, כמו בראשית בראו. ודומה לו (הושע א ב) תחלת דבר ה' בהושע, כלומר תחלת
דבורו של הקדוש ברוך הוא בהושע, ויאמר ה' אל הושע וגוי. ואם תאמר להורות בא שאלו תחלה נבראו, ופירושו בראשית
הכל ברא אלו, ויש לך מקראות שמקצרים לשונם וממעטים תיבה אחת, כמו (איוב ג י) כי לא סגר דלתי בטני, ולא פירש מי
הסוגר, וכמו (ישעיה ח ד) ישא את חיל דמשק, ולא פירש מי ישאנו, וכמו (עמוס ו יב) אם יחרוש בבקרים, ולא פירש אם
יחרוש אדם בבקרים, וכמו (ישעיה מו י) מגיד מראשית אחרית, ולא פירש מגיד מראשית דבר אחרית דבר. אם כן תמה על
עצמך, שהרי המים קדמו, שהרי כתיב ורוח אלהים מרחפת על פני המים, ועדיין לא גלה המקרא בריית המים מתי היתה,
הא למדת שקדמו המים לארץ. ועוד שהשמים מאש ומים נבראו, על כרחך לא לימד המקרא סדר המוקדמים והמאוחרים
כלום : **ברא אלהים** - ולא אמר ברא ה', שבתחלה עלה במחשבה לבראתו במדת הדין, ראה שאין העולם מתקיים, הקדים
מדת רחמים ושתפה למדת הדין, היינו דכתיב (להלן ב ד) ביום עשות ה' אלהים ארץ ושמים :